

Homofoobsed avaldused kujutavad endast diskrimineerimist töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, kui need teeb isik, kellel on või kelle puhul arvatakse, et tal on tööandja töölevõtupoliitika üle otsustav mõju

Sellisel juhul võib riigisiseses õiguses ette näha, et ühingul on õigus pöörduda kahjunõudega kohtusse, isegi kui ühtegi kannatanut ei ole võimalik tuvastada

Euroopa Kohus leidis 23. aprilli 2020. aasta kohtuotsuses Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (C-507/18), et avaldused, mille isik tegi audiovisuaalse saate käigus ja mille kohaselt ei võtaks ta kunagi oma ettevõttesse tööle teatava seksuaalse sättumusega isikuid ega sooviks teha nendega koostööd, kuuluvad direktiivi 2000/78¹ (edaspidi „diskrimineerimisvastane direktiiv“), täpsemalt selle direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses mõiste „tööle saamise [...] või kutsealale pääsemise tingimused“ esemelisse kohaldamisalasse, isegi kui avalduste tegemise ajal ei olnud ühtegi töölevõtmise menetlust käimas ega kavandatud, kuid seda siiski tingimusel, et seos nende avalduste ja ettevõttes kohaldatavate tööle saamise või kutsealale pääsemise tingimuste vahel ei ole hüpoteetiline.

Käesolevas asjas teatas üks advokaat raadiosaates antud intervjuu käigus, et ta ei võtaks oma bürosse tööle homoseksuaalseid isikuid ega sooviks selliste isikutega koostööd teha. Leides, et ta tegi avaldusi, mis kujutavad endast diskrimineerimist töötajate seksuaalse sättumuse alusel, esitas advokaatide ühing, kes kaitseb kohtus lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste (LGBTI) õiguseid, tema vastu hagi kahjuhüvitise saamiseks. Kuna esimese astme kohus rahaldas hagi ja apellatsioonikohus jättis selle lahendi muutmata, esitas advokaat apellatsioonikohtu otsuse peale Corte suprema di cassazionele (Itaalia kassatsioonikohus) kassatsioonkaebuse. Seejärel taotles viimane Euroopa Kohtult eelotsust muu hulgas küsimuses, kuidas tõlgendada mõistet „tööle saamise [...] või kutsealale pääsemise tingimused“ diskrimineerimisvastase direktiivi tähenduses.

Olles meelde tuletanud, et seda mõistet tuleb tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning et seda ei tohi tõlgendada kitsalt, tõlgendas Euroopa Kohus asjaomast mõistet kohtuotsusele Asociația Accept² viidates.

Nii rõhutas Euroopa Kohus muu hulgas, et avaldused, mis viitavad homofoobse töölevõtupoliitika olemasolule, kuuluvad mõiste „tööle saamise [...] või kutsealale pääsemise tingimused“ alla, isegi kui avaldused on teinud isik, kellel puudub töölevõtmise õigus, tingimusel et seos nende avalduste ja tööandja töölevõtupoliitika vahel ei ole hüpoteetiline.

Sellise seose olemasolu peavad hindama liikmesriigi kohtud neid avaldusi iseloomustavate faktiliste asjaolude kogumi alusel. Sellega seoses puutuvad eelkõige asjasse avaldused teinud isiku positsioon ja pädevus, mis peavad tõendama, et tal on või arvatakse, et tal on tööandja töölevõtupoliitika üle otsustav mõju. Samuti peavad liikmesriigi kohtud võtma arvesse avalduste laadi ja sisu ning avalduste tegemise konteksti, eelkõige nende avalikku või eraviisilist olemust.

¹ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT 2000, L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79). See direktiiv täpsustab tema kohaldamisalal üldist diskrimineerimiskeelu põhimõtet, mis on nüüdseks sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 21.

² Euroopa Kohtu 25. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Asociația Accept (C-81/12, pressiteade nr 52/13).

Euroopa Kohtu hinnangul ei sea asjaolu, et mõiste „tööle saamise [...] või kutsealale pääsemise tingimused“ sellise tõlgendusega võib kaasneda sõnavabaduse piiramine, seda tõlgendust kahtluse alla. Euroopa Kohus märkis sellega seoses, et sõnavabadus ei ole absoluutne õigus ja seda võib piirata tingimusel, et sellised piirangud on ette nähtud seadusega ning need järgivad selle õiguse põhiolemust ja proportsionaalsuse põhimõtet. Selle põhimõtte kohaselt tuleb kontrollida, kas need piirangud on vajalikud ning tegelikult vastavad liidu tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või vajadusele kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi. Käesolevas asjas on need tingimused täidetud, kuna piirangud tulenevad otseselt diskrimineerimisvastasest direktiivist ja neid kohaldatakse üksnes selleks, et saavutada selle direktiivi eesmärgid, milleks on võrdse kohtlemise põhimõtte tagamine töö saamisel ja kutsealale pääsemisel ning tööhõive ja sotsiaalkaitse kõrge taseme saavutamine. Lisaks ei lähe sõnavabaduse riive kaugemale sellest, mis on selle direktiiviga taotletavate eesmärkide saavutamiseks vajalik, keelates üksnes avaldused, mis kujutavad endast diskrimineerimist töö saamisel või kutsealale pääsemisel. Peale selle on diskrimineerimisvastasest direktiivist tulenevad piirangud vajalikud, et tagada direktiivis nimetatud isikute õigused töö saamisel ja kutsealale pääsemisel. Nimelt võib töö saamisel ja kutsealale pääsemisel kõnealuse direktiiviga tagatud kaitse enda olemus illusoorseks muutuda, kui selles direktiivis kasutatud mõiste „tööle saamise [...] või kutsealale pääsemise tingimused“ alla kuuluvad avaldused jäävad direktiivi kohaldamisalast välja seetõttu, et need on tehtud audiovisuaalses meelelahutussaates või et need kujutavad endast avalduste tegija isiklikku arvamust.

Lõpuks otsustas Euroopa Kohus, et diskrimineerimisvastase direktiiviga ei ole vastuolus Itaalia õigusnormid, mille kohaselt on advokaatide ühingul, mille põhikirjajärgne eesmärk on kaitsta kohtus teatava seksuaalse sättumusega isikuid ja edendada selle isikute kategooria kultuuri ja austust nende õiguste vastu, selle eesmärgi tõttu ja oma võimalikust tulunduslikust eesmärgist sõltumata automaatselt õigus pöörduda kohtusse direktiivist tulenevate kohustuste täitmise tagamiseks ja vajaduse korral nõuda kahju hüvitamist, juhul kui nimetatud isikute kategooria suhtes esinevad selle direktiivi mõttes diskrimineerivad asjaolud ja kannatanu ei ole tuvastatav.

Euroopa Kohus täpsustas sellega seoses, et kuigi direktiiv ei nõua, et sellisele ühingule nagu on kõne all põhikohtuasjas, peab olema niisugune õigus antud juhul, kui ühtegi kannatanut ei ole võimalik tuvastada, on direktiivi kohaselt liikmesriikidel võimalus kehtestada või säilitada selles direktiivis sisalduvatest sätetest soodsamad võrdse kohtlemise põhimõtet kaitsvad sätted. Seega peavad liikmesriigid, kes sellise valiku on teinud, otsustama, millistel tingimustel võib ühing algatada kohtumenetluse diskrimineerimise tuvastamiseks ja selle eest karistuse määramiseks. Eelkõige tuleb neil kindlaks teha, kas ühingu tulunduslik või mittetulunduslik eesmärk mõjutab hinnangut ühingu õigusele nimetatud küsimuses hagi esitada, ning täpsustada sellise hagi ulatus, eelkõige karistused, mis hagi lahendamise tulemusel võidakse määrata, kusjuures need karistused peavad vastavalt diskrimineerimisvastase direktiivi artiklile 17 olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ka juhul, kui ühtegi kannatanut ei ole võimalik tuvastada.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127